

Pacxken van Minnen

iddeleeuwse
uziek
uit de
Nederlanden

Camerata Trajectina

Deze produktie werd mede mogelijk gemaakt door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en Nederlandse Literatuur en Cultuur in de Middeleeuwen (NLCM), en door financiële steun van de Stichting Leids Universiteits-Fonds, Stichting Dr Hendrik Muller's Vaderlandsch Fonds, Stichting K.F. Hein Fonds en het Prins Bernhard Fonds.
Met speciale dank aan Wim van Anrooij (NLCM).

PACXKEN VAN MINNEN
MIDDELEEUWSE MUZIEK
UIT DE NEDERLANDEN

CAMERATA TRAJECTINA

SASKIA COOLEN, blokfluit

ERIK BEIJER, vedel

LOUIS PETER GRIJP, luit

en

SUZE VAN GROOTEL, sopraan

MARTIN VAN DER ZEIJST, altus

MARIUS VAN ALTENA, tenor

JOB BOSWINKEL, bas

Camerata Trajectina met zittend
vooraan: Suze van Grootel,
Saskia Coolen, Erik Beijer,
daarachter Martin van der Zeijst
en Louis Peter Grijp met achter-
aan Marius van Altena en Job
Boswinkel

Het 'pacxken van minnen', de last van de liefde, is het verbindende thema van deze CD. Die last is het gevolg van zeer uiteenlopende vormen van liefde: de mystieke liefde van Hadewijch, de hoofse liefde van de aristocratie, de geweldadige liefde van een wraakgierige graaf, overspel, ongelijke liefde tussen jong en oud, liefde voor een gestorven vriend of voor het vaderland. Deze diversiteit is niet verwonderlijk: liefde is immers het centrale thema van de lyriek. Uitgangspunt bij het samenstellen van deze CD was dan ook niet zozeer het thema 'liefde', maar de lyriek als zodanig. Men vindt hier een bloemlezing uit de middelnederlandse lyriek voor zover deze anno 1992 muzikaal realiseerbaar is, dat wil zeggen: met de middelen van de muziekhistorische uitvoeringspraktijk.

Sinds wanneer wordt er in het Nederlands gezongen? Ongetwijfeld zo lang als er Nederlands wordt gesproken. Het oudste regeltje Nederlands, het befaamde 'hebban olla vogala', kan heel goed het begin van een liefdeslied zijn geweest. Toch is het opvallend dat de Nederlandse lyriek relatief zo laat op gang lijkt te zijn gekomen. Terwijl in Frankrijk en Duitsland het hoofse lied bloeide, hebben wij slechts de liederen van Hendrik van Veldeke (Limburg, ca. 1170-1190) en Jan I van Brabant (ca. 1290), die dan ook nog alleen in Duitse versies zijn overgeleverd - zonder muziek. De oudste nu nog zingbare lyriek is die van Hadewijch (midden 13e eeuw). Dat we haar liederen kunnen zingen, danken we aan de omstandigheid dat ze melodieën gebruikte van Latijnse en

Franse liederen waarvan we wel de muziek kennen (1, 6). Ze lijkt vooral te hebben geput uit het repertoire van de trouvères uit Atrecht in Noord-Frankrijk.

Hadewijch, volgens de traditie afkomstig uit Antwerpen, was vermoedelijk inspirator van een groep beginnen en voor die vrouwen zal ze haar mystieke liederen hebben bestemd. Ze wijst hen de weg naar de goddelijke liefde - een moeilijke weg, bezaaid met teleurstellingen. Aan de schaarse momenten van goddelijke extase ontleent ze troost, hoop, richting en inspiratie. Met haar liederen bood Hadewijch haar discipelen niet alleen stof tot nadenken en lering, maar tevens praktisch materiaal om hun gemeenschap al zingend vorm te geven. Pas tegen 1400 stuiten we op een substantieel corpus middelnederlandse liederen waarbij ook muziek is overgeleverd. Het belangrijkste is het zogenoemde Gruuthuuse-manuscript (7-12), dat maar liefst 147 liederen met muziek bevat, waaronder nieuwjaars-, mei-, dans- en drinkliederen. De hoofse liefde is er een populair thema, maar dat sluit schuine, 'onhoofse' liedjes niet uit (9). De Gruuthuuse-liederen kunnen worden gesitueerd in het milieu van de betere kringen van Brugge, die zich vermaakten met zang en dans. Ook hier droegen liederen bij aan de vormgeving van een groep. Een allegorisch gedicht in het handschrift suggereert iets over het functioneren van de zang in die groep: iemand schrijft een liefdesliedje, men zingt het gezamenlijk en probeert te raden op wie het slaat. Aristocratische zang vindt men ook beschreven aan het Brusselse hof van hertog Wenceslas van Brabant (ca 1400). Tijdens

een bal bijvoorbeeld danste men gewoonlijk op de muziek van minstreels. Wilde een hofdame of ridder een lied ten gehore brengen, dan werd de muziek onderbroken. Men vormde een kring, zong het lied en danste in het rond. Dan zetten de minstreels weer in en danste men verder in paren, achter elkaar aan. Zulke instrumentale dansmuziek betrof vooral de *basse dance*, een hoofse dans met ingewikkeld passen. De *Danse de Ravensteyn* (5), die gezien de naam een connectie met het Brusselse hof zal hebben gehad, komt uit het laat-15e-eeuwse *basse dance* repertoire van het Bourgondische hof. Men noteerde alleen de *tenor*, een eenvoudige basismelodie, waarover de musici improviseerden. Er is dus een duidelijk onderscheid tussen zingende amateurs en professionele instrumentalisten, de minstreels, die overigens ook vocaal optraden en zichzelf daarbij op vedel, luit of giterne begeleidden. De muziek uit het Gruuthuuse handschrift lijkt ergens tussen deze polen in te moeten worden gesitueerd: het omvat eenvoudige rondelen uit de vocale amateurpraktijk naast liederen die instrumentale voor- en tussenspelen lijken te hebben. (Lijken, want in de muzieknotatie van het Gruuthuuse handschrift is lang niet altijd duidelijk welke woorden bij welke noten horen, en zelfs niet of er bij sommige noten wel woorden horen.)

In het Brugge van 1400 waren ook in kerken professionele musici werkzaam. Zo werd in 1412 Thomas Fabri *succentor* van de Sint Donaas. Zijn meeste werken hebben Latijnse of Franse tekst, maar we kennen van hem ook enkele meerstemmige composities in het

Nederlands. 'Ach Vlaendre vrie' (4) is er zo een, een politiek lied waarin wordt opgeroepen tot saamhorigheid, om te voorkomen dat het welvarende graafschap ten onder gaat. De tekst komt mogelijk uit hetzelfde milieu als de liederen van het Gruuthuuse-handschrift. Fabri schreef zijn muziek in de complexe stijl van de *ars subtilior*, die de internationale mode van zijn tijd weerspiegelt.

Soortgelijke muziek vindt men rond 1400 in Den Haag, aan het hof van Albrecht van Beieren en Willem VI, dat ook een levendige literaire cultuur kende. Hier was sedert 1395 een andere componist met de naam Fabri werkzaam, Martinus, een Brabander. Diens compositie op Nederlandse tekst 'Eer ende lof heb d'avontuer' (3) - eenvoudiger van stijl dan de gemiddelde *ars subtilior*-compositie - is een muzikale groet voor een niet bij name genoemde vrouw, mogelijk een maîtresse van de hertog. De rekeningen van het hof leren dat er vooral met nieuwjaar en kerstmis belangrijke muziekuitvoeringen werden gegeven, bijvoorbeeld door een blazersgroep (pipers), door zangers of door één vrouw, 'die alleen dat nuwe jaer sang'. Het lied 'Tsingen vander nachtegale' (2) met zijn ondeugende mosselvrouw-imitatie - een anonieme compositie in *ars subtilior*-tijl - moet eveneens aan het Hollandse hof worden gesitueerd. Ook het *History liedt van Graef Floris ende Geraert van Velsen* (13) is verbonden met de Hollandse graaf, maar dit is allesbehalve hofmuziek. Hier wordt de moord op Floris V door Gerard van Velsen (1296) bezongen. Een van de overgeleverde versies lijkt een goede honderd jaar na de gebeurtenis te zijn

ontstaan en misschien is het lied nog wel ouder; het werd in elk geval tot in de 17e eeuw gezongen. De aanhef 'Wie wil horen een nieu liet' doet vermoeden dat het om het traditionele liedgenre gaat dat voor een sensatiebelust publiek werd gezongen op markten, pleinen en bruggen. Dit is het soort taaie 'oude liedekens' zoals we er ook een aantal in het *Antwerps liedboek* van 1544 aantreffen, bijvoorbeeld 'Ick hebbe ghedraghen wel seven jaer' (19) en 'Tandernaken op den Rijn' (21). In beginsel bevinden we ons met dit liedboek in de jeugdcultuur van de 16e-eeuwse Antwerpse burgerij, maar veel van de liedjes lijken ook toen al tot het traditionele, mondeling overgeleverde repertoire te hebben behoord dat men sedert de 18e eeuw als 'volkslied' pleegt aan te duiden. Twee van de hier opgenomen liederen, 'In oostlant wil ic varen' (18) en 'Het was een meysken vroeg opghestaen' (20), worden in het *Antwerps liedboek* weliswaar als 'nieuw liedje' geafficheerd, maar zaken als het onvolkomen rijm en de schoksgewijze vertelling verraden een zekere ouderdom. Een ouderdom die tot tenminste vier en een halve eeuw zou oplopen, want deze liederen konden nog in een recent verleden 'in het wild' worden beluisterd, getuige bandopnamen van het Nederlands Volksliedarchief uit respectievelijk 1966 en 1968. De modernere, meer burgerlijke liederen uit het *Antwerps liedboek*, met bijvoorbeeld rederijkerstrekjes en modieuze melodien, hebben we achterwege gelaten op deze CD waarin het middeleeuwse aspect centraal staat.

In de polyfone muziek ten tijde van het

Antwerps liedboek zijn de Middeleeuwen allang voorbij, althans in de terminologie van de huidige muziekwetenschap. Dat is hoorbaar in de composities uit het handschrift van Jerome Lauweryn van Watervliet (ca. 1505-1506). Het zijn polyfone zettingen in renaissancestijl van Nederlandse teksten, vermoedelijk van liedjes uit de eenstemmige traditie, zoals 'Ic weet een molenarynne' (16), dat tot in de 19e eeuw in Duitsland is gezongen. Hier komen de polyfone kunstmuziek en de eenstemmige lekenzang tezamen waarin de middelnederlandse lyriek zich muzikaal heeft gemanifesteerd.

© 1992, Louis Peter Grijp

Bronvermelding

Deze CD is ontstaan in samenhang met de werkgroep 'Middelnederlandse lyriek in context' (Leiden 1991) van de stichting 'Nederlandse literatuur en cultuur in de Middeleeuwen'. Veel in deze toelichting is ontleend aan de schriftelijke neerslag van deze werkgroep: Frank Willaert e.a., *Een zoet akkoord* (Amsterdam 1992).

[1] AY IN WELKEN SOE VERBAERT DIE TIJT

Hadewijch vraegt Minne, de goddelijke liefde, haar klacht te verhoren en haar nood te lenigen. Ze hunkert naar de Minne en staat geheel tot haar beschikking. Haar verlangen is aan de eisen van Minne te voldoen en dan te sterven. Hadewijch ontleende de laatste regel van elke halfstrofe aan de Latijnse Maria-sequens '*Mariae praeconio*', waarop ze haar lied dichtte.

Ay in welken soe verbaart die tijt,
En es in al die werelt wijt
Dat mi gheven mach delijt,
Dan: verus amor.
Ay minne, op trouwe (want ghi al sijt

zielen joye, miere herten vlijt),
Ontfaermt der noet: siet ane den strijt;

Hort: cordis clamor!

Ay, wat ic mijn wee roepe en claghe,
Die minne doe met mi hare behaghe;
Ic wille hare gheven alle mine daghe
Laus et honor.
Ay minne, ocht trouwe u oghe ansaghe!

Want mi maect coene dat ics ghewaghe;
Want mi ierst op uwe hoghe staghe
Uwe traxit odor.

Ay, minne, ja ghi die nie en loghet:
Want ghi mi tonet inder joghet
Daer ic na quele, (want ghijt vermoghet),

Sijt medicina.
Ay ja, minne, ghi die als zijt voghet,
Gheeft mi om minne dies mi meest hoghet;

Want ghi sijt moeder alre doghet,
Vrouwe ende regina.

Ach, welk seizoen het ook is,
in heel de wijde wereld is er niets
dat me vreugde kan schenken
dan ware Minne.
Ach Minne, bij trouwe (u bent immers de
enige vreugde van mijn ziel, het enige Miere
van mijn hart)
heb erbarmen met mijn nood; zie hoe ik
strijd;
hoor naar de klacht van mijn hart.

Ach, hoe ik ook over mijn wee roep en klaag,
de Minne doe met me wat haar behaagt;
ik wil haar al mijn dagen
lof en eer geven.
Ach Minne, nam u toch maar mijn trouw in
aanmerking!
Want het geeft me moed ervan te gewagen,
daar uw [eigen] geur me eerst
tot uw hoogste toppen heeft aangetrokken.

Ach Minne, u toch die nooit hebt bedrogen:
omdat u me in mijn jeugd getoond hebt
datgene waarnaar ik hunker, (daar u het
kunt),
wees mijn redding.
Ach ja Minne, u die alles beheerst,
geef me uit liefde, wat me het meest
verheugt;
want u bent moeder van alle deugd,
Vrouwe en koningin.

Ay, weerde minne, fine puere,
Wan siedi ane wie ic ghedueere,
Ende sijt in minen betteren suere
Condimentum!
Ay, ic dole te swaer in daveruere.
Mi sijn alle andere saken suere;
Volghevet mi, minne, u hoghe natuere
Sacramentum.

Ay, benic in vrome ocht in scade,
Si al, minne, bi uwen rade:
U slaghe sijn mi ghenoech ghenade
Redemptori.
Ay, wadic ghewat, clemme ic op grade,

Benic in honghere ochte in sade,
Dat ic u, minne, genoech voldade,
Unde mori. Amen. Amen.

[2] TSINGHEN VAN DER NACHTEGALE

Lied van een minnaar die door zijn vrouwe in de ellende is gestort. Hij kan het niet áánhoren dat er vogels voor haar zingen - dat wil zeggen dat ze bemind wordt door een ander. Maar zij biedt haar 'hete mosselen' te koop aan...

Tsinghen van der nachtegaal
Can ic niet gheprisen wale
Noch gheen voghels zanghes rijc
Jeghens haer die mi te dale
Heeft ghetoghen tesen male
In ellende misselijc.

Haer so moet ic ewelic
Eyghen vesen, ho soet gheet;
Nochtan roept si wonderlic:
'Hale mosselkijn al heet!
Die beste spise die ic weet,
Dat sijn mosselkin al heet.'

Ach edele en zuivere Minne,
zie hoe ik standhoud
en wees voor mijn bittere pijn
leniging.
Ach, ik dool te zeer in het avontuur.
Ik heb een afkeer van alle andere dingen;
geef me, Minne, het gehele geheim
van uw edele natuur.

Ach, maak ik vooruitgang of lijd ik schade,
laat alles gebeuren, Minne, zoals u het wilt.
Uw slagen helpen me in hoge mate vooruit
naar de Verlosser.
Ach, trek ik door de diepte, klim ik op tot de
top,
ben ik hongerig of verzadigd,
ik wens dat ik u, Minne, ten volle voldoe,
en daaraan sterf. Amen. Amen.

Het zingen van de nachtegaal
kan ik niet erg op prijs stellen,
noch enig ander fraai vogelgezag
voor haar die mij nu
gestort heeft
in schandelijke ellende.

Eeuwig moet ik haar onderdanig zijn,
hoe 't ook gaat.
Gek genoeg roept ze toch:
'Koop hete mosselen!
Het lekkerste eten dat ik ken
dat zijn heel hete mosselen.'

[3] EER ENDE LOF HEB D'AVENTUER

De dichter prijst zich gelukkig in een stad te zijn gekomen waar Orpheus heerst. Hij zal hem trouw zijn. In opdracht van zijn Orpheus brengt hij een groet aan een 'vrolijk kind' dat door deze bemind wordt.

Eer ende lof heb d'aventuer
Dat ic gheroepen bin ter muer
Daer Orpheus bewaert den tin;
Al ist mi zeer gheworden zuer,
Nochtan verblijd na der natuer
So is mi beid hert ende sin.
Dat is mi wel een zoet ghewin.
'Och hoert vaer in
In al volmaectet vrolicheit!
Daer ic toe wesen wil bereit,
Blivende sijn ghetru ghesworen
Mit allen die hem toe behoren,
Want hi wael weet ende hi wel kint
Hoe dat die sine sijn ghesint.
Een vrolic kint,
Wilc hi mit goeder herten mint,
Dat begherd hi
Vrolic ghegroet hebben van mi.
Danc hebt. Daer toe bin ic gheneghen:
Vrou, sijt ghegroet van sinen weghen.

[4] ACH VLAENDERE VRIE, HEDEL AERT

Klacht over het verval van Vlaanderen, dat leed onder interne tegenstellingen, zoals die tussen Gent en Brugge, de burgerij en de adel, de Urbanisten en de Clementisten (de aanhangers van de paus in Rome en de tegenpaus in Avignon) en onder de opstanden tegen de graven Lodewijk van Male en Philips de Stoute. De dichter staat aan de kant van de graaf.

Ach Vlaendere vrie, hedel aert
willen werstu verre bekend.
Zo ziis tu noch, maer te di waert
draghet niit menich fel serpent.
Du wes omtrent langhe gheschent,
werstu van herte ..sy.

Geprezen zij het lot
dat ik in de stad ben aangesteld
waar Orpheus de scepter zwaait.
Al is het me heel slecht gegaan,
ik verheug me toch
in hart en ziel.
Dit strekt mij zeer tot voordeel.
'Luister: komt binnen
met grote vreugde'.
Daartoe ben ik bereid
en blijf zijn trouwe gezworene,
en allen die hem toebehoren,
want hij weet goed
hoe de zijnen gezind zijn.
Een vrolijk kind
dat hij van ganser harte bemint:
hij wil dat ik
haar een vrolijke groet breng.
Dank u! Ik zal het doen.
Vrouwe, ik groet U namens hem.

Ach vrij Vlaanderen, edel land,
Vroeger was je wijd en zijd bekend.
Dat ben je nog, maar menige venijnige
slang is afgunstig op je.
Lange tijd was je geschonden
werd je van harte ...

Ach Vlaendre, Vlaendre, wat let dy.

5 DANSE DE RAVENSTEYN

6 ALS ONS DIT NUWE JAER ONTSTEET

Hadewijch beschrijft het mystieke streven - het bereiken van de goddelijke vereniging - in termen van een wedloop met de Minne. In het begin heeft de Minne een grote voorsprong ten opzichte van degene die haar probeert te verwerven. Alleen wanneer deze alles voor haar opoffert kan hij haar inhalen. Dit is buitengewoon moeilijk: slechts een beroemde strijder is er toe in staat. Wordt de Minne overwonnen dan is dat een onbeschrijfelijke ervaring, die niet aan anderen kan worden uitgelegd of met het verstand begrepen.

Hadewijchs lied gaat op de melodie van een wereldlijk minnelied van de trouvère Moniot d'Arras, *'Ne me done pas talent'*.

Als ons dit nuwe jaer ontsteet,
So hoepmen dat saen comen sal
Die tijt daer menich op verveet,
Die groyen doet berch ende dal;
Doch es die bliscap onghereet.
So es hem oec, die ghevet sijn al
Op hoghere minnen scone beheet,

Eer hi verlinghet die verheit der minnen.

Wie sal die snelle wesen dan
Die sal verlinghen verre minne?
Die fiere die nempt dies minne hem an,

Ende levet bi rade, ende werket bi sinne,
Ende toeset wat hi ye ghewan,
So dat verlichte redenne kinne
Dat hi vore minne niet sparen en can,
Hi sal verlinghen Die verheydt der minnen.

Dat ons die minne so verre si
Die ons met rechte soude zijn so na,
Dat scijnt meneghen ende mi,

Ach Vlaanderen, Vlaanderen, wat scheelt je?

Als het nieuwe jaar begonnen is.
hoopt men dat weldra het seizoen komen zal
waarvan menigeen alles verwacht en
dat berg en dal met vruchten zegent;
toch blijft de blijdschap nog achterwege.
Zo vergaat het ook hem die alles opoffert
vertrouwend op de schone belofte van de
hoge Minne
zolang hij niet de voorsprong der Minne heeft
ingelopen.

Wie zal dan die snelle wezen
die de verre Minne zal inhalen?
Die dappere, die aanvaardt wat de Minne hem
gunt,
en bezonnen is, en met overleg te werk gaat,
en al wat hij heeft, inzet,
zodat de verlichte rede kan vaststellen
dat hij de Minne niets kan weigeren,
die zal de achterstand op de Minne inlopen.

Dat de Minne zo ver van ons is,
al zou ze ons terecht zo nabij moeten zijn,
dat moeten velen ervaren, en ook ik,

Die op vremden troeste verva.
Die fiere van minnen leve also vri
Dat hise met selken storme besta,

Al toter doet, och na daer bi,
Ocht hi verwint die cracht der minnen.

Die dus verwint der minnen cracht,
Hi mach wel sijn kempe wel bekint.
Want men leest vander minnen macht,

Dat si al andere dinc verwint.
De vroede verghelede al der minne pacht,

Ende sie dat hijs so scone beghint,

Altoes met storme van nuwer jacht,
Ocht hi verwint die cracht der minnen.

Dien minne verwint dat hise verwinne,

Hem wert hare suete natuere noch cont.
Als hi ghevoelt die soete minne,
Wort hi met haren wonden ghewont.
Als hi met wondere hare wondere kinnet,
Sughet hi met niede der aderen gront,

Altoes met dorste van nuwen beghinne,
Eer hi ghebruct der sueter minnen.

Soe werdet utermaten goet:
Begherte scept, ghenuechte drincket,
Die fiere die dat sine in minnen verdoet

Ende met woede in hare ghebruken sincket.

die op wereldse genoegens belust sijn.
De dappere in de minnedienst leve zo vrij
dat hij het met zo hevige hartstocht tegen
haar opneemt,
dat hij eraan dood gaat, of bijna,
wil hij de macht van de Minne
overmeesteren.

Wie aldus de macht der Minne overwint
moet wel een zeer vermaard strijder sijn.
Want van de macht van de Minne wordt
geleerd
dat die alle andere dingen overwint.
Laat de wijze alle schuld aan de Minne
inlossen
en er op bedacht sijn het moedig aan te
pakken,
altijd vurig in hevige hartstocht,
wil hij de kracht van de Minne overwinnen.

Wie [echter] door de Minne overwonnen
wordt, zodat hij haar overwint,
die zal haar zoete wezen nog leren kennen.
Wanneer hij de zoete Minne voelt,
wordt hij gewond met haar wonden.
Wanneer hij verbaasd haar wonderen beseft,
zuigt hij met diep verlangen haar
verborgenste ader op
met een ongeleeste dorst
tot hij de eniging met de zoete Minne geniet.

Dan wordt het uitermate goed:
Begeerte scept, Genoegen drinkt -
voor de dappere die al het zijne in de
minnedienst opoffert
en hartstochtelijk in de genotvolle eniging
met haar verzinkt.

Soe heeft hi vol der minnen spoet
Daer minne met minnen haer minne al
scinket;
Ende so wert die minne al minne volvoet,

Daer hi ghebruket der sueter minnen.

Der minnen ghebruken dat es een spel

Dat niemant wel ghetonen en mach.
Ende al mocht dies pleghet iet toenen wel,

Hine const verstaen dies noeit en plach:

Hoe minne wilt minne ende niet el
Van al dat ie besceen die dach.
Die loop des troens en es niet so snel
So der minnen loop es inder minnen.

De loop des troens ende diere planeten
Ende der tekenne die metten trone gaen

Machmen iet met ghelike weten
Ende met maten van ghetale bevaen.
Maer gheen meester mach hem dies
vermeten,
Dat hi minne met sinne mach doen verstaen,

Alle die minne ye wisten ende selen weten

Ende selen loepen den loop der minnen.

Si hebben der minnen wijdde vergheten

Die minne met sinne wanen bestaen.

Ay, deus! wat heeft hen god gheweten,
Die loepen moeten den loop der minnen!

Dan kent hij het volledige geluk der Minne,
als de Minne met minne al haar minne
schenkt;
zo wordt de minne tot gehele Minne
verzadigd,
als hij de eniging met de zoete Minne geniet.

Het genieten van de eniging met de Minne is
een spel
dat niemand goed kan uitleggen.
En al zou diegene die het beoefende er wel
iets over kunnen uitleggen,
wie het nooit beoefende zou het niet kunnen
begrijpen:
hoe de Minne minne eist en niets anders
van al wat ooit de zon besceen.
De loop van het uitspansel is niet zo snel
als de loop van de Minne is in de minne.

De loop van het uitspansel en de planeten
en de sterrenbeelden die met het uitspansel
meebewegen,
kan men zich enigszins adequaat voorstellen
en met getallen vatten,
maar geen leraar mag zo vermetel zijn

de Minne met het verstand te willen doen
begrijpen;
[dat zullen beamen] allen die de Minne reeds
kennen of zullen kennen
en de wedloop van de Minne zullen lopen.

Ze hebben de wijdheid van de Minne
vergeten
zij die wanen de Minne met het verstand te
zullen vatten.
Mijn God, wat hebt u diegenen aangedaan
die de wedloop van de Minne moeten lopen!

[7] WI WILLEN VAN DEN KERELS ZINGHEN

Kwaardaardig spotlied op de boeren: op hun kleding, hun voedsel, hun kermis, hun sexuele omgang en hun danspartijen. Ze moesten maar eens goed worden afgeranseld! Hier spreekt de burgerij van Brugge, angstig voor de tot opstand geneigde boerenbevolking.

Wi willen van den kerels zinghen!
 Si sijn van quader aert,
 Si willen de ruters dwinghen,
 Si draghen enen langhen baert.
 Haer cleedren die sijn al ontnait.
 Een hoedekijn up haer hoofd ghecapt,
 Tcaproen staet al verdrayt.
 Haer cousen ende haer scoen ghelapt.
*Wronglen wey, broot ende caes,
 Dat heit hi al den dach.
 Daer omme es de kerel so daes:
 Hi etes meer dan hijs mach.*

Henen groten rugghinen cant
 Es arde wel sijn ghevouch.
 Dien neimt hi in sijn hant,
 Als hi wil gaen ter plouch.
 Dan comt tot hem sijn wijf, de vule,
 Spinnende met enen rocke,
 Een sleter omtrent haer mule,

Ende gaet sijn scuette brocken.
Wronghele ende wey, etc.

Ter kermesse wille hi gaen,
 Hem dinct datti es een grave
 Daer wilhijt al omme slaen
 Met sinen verroesten stave.
 Dan gaet hi drincken van den wine.
 Stappans es hi versmoort.
 Dan es al de werelt zine,

Wij willen van de boeren zingen!
 Ze sijn kwaadaardig,
 ze willen de soldaten bedwingen,
 ze hebben een lange baard.
 Hun kleren vallen uit elkaar.
 Een hoedje hebben ze op hun hoofd gezet,
 en hun kap is helemaal gedraaid.
 Hun kousen en schoenen sijn gelapt.
*Wrongel, wei, brood en kaas
 Dat eet hij de hele dag.
 Daarom is de boer zo dwaas:
 Hij eet meer dan hij op kan.*

Een grote homp roggebrood
 is hem zeer naar de zin.
 Die neemt hij in sijn hand
 als hij wil gaan ploegen.
 Dan komt sijn vuile vrouw naar hem toe,
 die met een spinrok spint
 met een lap voor haar gezicht (tegen het stof),
 en gaat de brokken in sijn schotel doen.
Wrongel, wei, enz.

Hij wil naar de kermis.
 Hij waant zich een graaf.
 Daar wil hij alles kort en klein slaan
 met sijn roestige knots.
 Dan drinkt hij wijn
 en is meteen dronken.
 Dan is de hele wereld van hem:

Stede, lant ende poort.
Wronghele ende wey etc

Met eenen zeeuschen knive
So gaet hi duer sijn tassche.
Hi comt tote zinen wive,
Al vul brinct hi sine flassche.
Dan gheift soe hem vele quader vlouke,
Als haer de kerel ghenaeft.
Dan gheift hi haer een stic van den
lijfcouke,
Dan es de pays ghemaect.
Wrongle ende wey etc.

Dan comt de grote cornemuse
Ende pijpt hem turelureleruut.
Ay, hoor van desen abuze!
Dan maecsi groot gheluut,
Dan sprincsi alle al over hoop,
Dan waecht haer langhe baert.
Si maken groot gheloop,
God gheve hem quade vaert!
Wrongle ende wey etc.

Wi willen de kerels doen greinsen,

Al dravende over tvelt.
Hets al quaet dat zi peinsen.
Ic weetze wel bestelt:
Me salze slepen ende hanghen,
Haer baert es alte lanc.
Sine connens niet ontganhgen,
Sine dochten niet sonder bedwanc.
Wrongle ende wey etc.

[8] EGIDIUS WAER BESTU BLEVEN?

Rondeel voor een gestorven vriend. Houd een plaatsje in de hemel voor me vrij, naast je. Ik moet hier op aarde nog een liedje zingen, maar ik kom zeker bij je.

hofsteden, land en stad.
Wrongel, wei, enz.

Met een zeemansmes
door sijn buidel (geil) gaat hij naar huis.
Hij komt bij sijn vrouw
met sijn volle 'fles'.
Ze vloekt de boer stijf
als hij bij haar komt.
Dan geeft hij haar een stuk peperkoek
(hij vrijt met haar)
En dan is de vrede weer gesloten.
Wrongel, wei, enz.

Dan komt de grote doedelzak
die hen er uit tureluurt.
Wat een dwaasheid!
Dan maken ze veel lawaai
en springen ze allemaal door elkaar.
Hun lange baarden wapperen.
Het is een gedrang van jewelste.
Laat het maar slecht met ze aflopen!
Wrongel, wei, enz.

We zullen de boeren hun gezichten doen
vertrekken (van angst)
en ze over het veld laten hollen.
Al hun gedachten zijn slecht.
Ik weet wel wat voor ze:
we moeten ze slepen en hangen.
Hun baard is te lang.
Ze zullen niet ontsnappen:
zonder geweld willen ze niet deugen.
Wrongel, wei, enz.

*Egidius, waer bestu bleven?
Mi lanct na di gheselle mijn.
Du coors die doot, du liets mi tleven.
Dat was gheselschap goet ende fijn,
Het sceen teen moeste ghestorven sijn.*

Nu bestu in den troon verheven
Claerre dan der zonnen scijn.
Alle vruecht es di ghegheven.

*Egidius, waer bestu bleven?
Mi lanct na di gheselle mijn.
Du coors die doot, du liets mi tleven.*

Nu bidt vor mi: ic moet noch sneven
Ende in de weerelt liden pijn.
Verware mijn stede di beneven:
Ic moet noch zinghen een liedekijn.
Nochtan moet emmer ghestorven sijn.

*Egidius, waer bestu bleven?
Mi lanct na di gheselle mijn.
Du coors die doot, du liets mi tleven.
Dat was gheselschap goet ende fijn,
Het sceen teen moeste ghestorven sijn.*

[9] HET SOUDE EEN SCAMEL MERSENIER

Na een dag op pad te zijn geweest ontmoet een marskramer een meisje. Aan dubbelzinnigheden geen gebrek: hij heeft een 'speldje' dat in haar 'kokertje' past. Zo gezegd, zo gedaan.

Het soude een scamel mersenier
Coopmansceipe leren.
Hi hiet Annin Tutebier,
Hi conste hem wel gheneren.
Daer hi sinen canis drouch,
Een joncfrauwe riepen ende soe louch:
'Comt hier na, goet meerseman!'
'Naelden! spellen! trompen! bellen!'

*Egidius, waar ben je gebleven?
Mijn vriend, ik verlang naar je.
Je hebt de dood gekozen en mij laten leven.
Dat was een goede en edele vriendschap.
Een van ons bleek te moeten sterven.*

Nu ben je in de hemel opgenomen,
helderder dan zonnescijn.
Je hebt alle vreugde gekregen.

*Egidius, waar ben je gebleven?
Mijn vriend, ik verlang naar je.
Je hebt de dood gekozen en mij laten leven.*

Bid voor mij: ik moet nog ongelukkig zijn
en in de wereld pijnlijden.
Houd een plaatsje naast je vrij:
Ik moet nog een liedje zingen.
Toch moet ook ik zeker sterven.

*Egidius, waar ben je gebleven?
Mijn vriend, ik verlang naar je.
Je hebt de dood gekozen en mij laten leven.
Dat was een goede en edele vriendschap.
Een van ons bleek te moeten sterven.*

Er was eens een arme marskramer
die leerde verkopen.
Hij heette Annin Tutebier
en hij kon zich goed bedruipen.
Toen hij met zijn mars op pad was
riep een jonkvrouw hem lachend toe:
'Kom hierheen, beste marskramer!'
'Naelden! Spelden! Mondharpen! Belletjes!'

*Ik wil mijn merse hier neder stellen,
Laet sien of ic vercopen can.'*

Als hi de scone vrouwe anesach,
Hi sprac: 'Ik wil mijn merse ontslaen,
Ik hebbe ghetsantert al den dach,
Ik hebbe ene mite niet ontsaen'.
Sinen canis hi ontslouch:
'Joncfrauwe, nu souct al u ghevouch,

Want ic u wel der baten jan.'
Naelden,! spellen, etc

'Merseman', seidse, 'lieve gheselle,
Ik hebbe een cleine cokerkijn.
In vinde hier in no naelde no spelle
Die wel voughen soude daer in.
Hier sijn grote ende daer toe cleine.
Maer ic ne vinde niet dat ic meine.'
'Joncfrauwe, wat spellen wildi dan?'
Naelden! spellen! etc.

'Joncfrauwe, ic hebbe een spellekijn,
Dan es niet aldus cleine.'
'Cnape, wel moeti comen sijn,
Ghi weit wel wat ic meine.
Wildi de spelle vercopen niet,
So leensce mi, of ghijt ghebiet!
Ik salt u lonen, bi sinte Jan!'
Naelden! bellen! etc.

Hi nam de joncfrauwe bi der hant,
Si gingen onder hem beiden.
De spelle dat zoe te pointe vant,
Soene wilder niet of sceiden.
'Cnape, hout mi dit spellekijn!
Het sal u wel vergouden sijn,
Want beter spelle ic nie ghewan!'

*Hier zal ik mijn mars neerzetten.
Eens kijken of ik iets kan verkopen.*

Toen hij de mooie vrouw zag,
zei hij: 'Ik wil mijn mars openmaken.
Ik heb de hele dag lopen leuren
en geen cent verdiend.'
Hij maakte zijn mars open.
'Jonkvrouw, zoek maar iets uit naar je
gading.
want ik zal je matsen'.
Naelden! spelden! enz.

'Marskramer', zei ze, 'beste man,
ik heb een klein kokertje,
maar ik vind hier geen naald of speld
die daarin zou passen.
In je mars zie ik wel grote en kleine spelden
maar niet zulke als ik zoek.'
'Jonkvrouw, wat voor spelden zoek je dan?'
Naelden! spelden! enz.

'Jonkvrouw, ik heb een speldje
dat veel groter is'.
'Jongen, goed dat je bent gekomen,
je weet wel wat ik bedoel.
En als je die speld niet wilt verkopen,
leen ze dan aan me, als je wilt!
Ik zal je belonen, bij Sint Jan!'
Naelden! bellen! enz.

Hij nam de jonkvrouw bij de hand.
Ze gingen bij elkaar vertoeven.
De speld vond ze zo goed passen
dat ze hem niet meer wilde kwijtraken.
'Jongen, laat me dit speldje houden!
Ik zal je er goed voor betalen, [gehad'.
want ik heb nog nooit zo'n goede speld

[10] SCEIDEN, ONVERWINLIC LEIT

Aanklacht tegen de scheiding van de geliefde. Van je lief gescheiden worden is erg, maar gescheiden zijn is nog erger. Hoe langer het duurt, hoe erger de pijn wordt. Alleen de hoop op hereniging doet me nog voortleven.

Sceiden, onverwinlic leit,
Onvruechdelijc es dijn beghin.
Dat nemic waerlic up mijn heit:
Ten brinct gheen dinc meer lidens in.
Sceiden, du dwincx herte ende zin.
So langher tijt, so meer verdriet,

Sceiden, du ne ghenouchs mi niet.

So liever lief, so liever paer,
So meer verdriets den herten zi.
Int sceiden hets een ure een jaer,

So lanc so meer verdriets in mi.
En hooptic niet om comen bi,
Mijns lijfs gheduer waer als .i. riet.

Sceiden, dune ghenouchs mi niet.

Al es thegin des sceidens zuer,
Tlanghe merren en es niet zoet.
So langher dat de tijt gheduer,
Te meer verlanghens in den moet.
Sceyden, nye en waerstu goet,
Noch nie es heil van di ghesiet.
Sceiden, dune ghenouchs mi niet.

Als ic of sciet, mi was so wee,
Mine dede nie dinc so grote pijn.
Nu pijnt mi .M. waerven mee
Dat ic so langhe van haer moet zijn.

Scheiding, onverdraaglijk leed,
je begin geeft weinig vreugde.
Dit wil ik onder ede bevestigen:
Niets brengt zoveel leed.
Scheiding, je drukt hart en zin.
Hoe langer het duurt, hoe meer verdriet er komt.
Scheiding, je bevalt me niets.

Hoe meer je van je lief en van elkaar houdt,
des te groter is het hartzeer.
Als je van elkaar gescheiden bent, duurt een
uur een jaer.
Hoe langer het duurt, hoe meer ik lijd.
En als ik geen hoop had op vereniging
dan zou mijn lichaam zo zwak zijn als een
riet.
Scheiding, je bevalt me niets.

Al is het begin van de scheiding zuur,
Het lange wachten is onaangenamer.
Hoe langer het duurt,
hoe groter mijn verlangen wordt.
Scheiding, nooit ben je goed geweest
en nooit heb je enig heil gebracht.
Scheiding, je bevalt me niets.

Toen ik haar verliet, deed dat zeer,
zoveel pijn had ik nooit geleden.
Maar nu doet het 1000 keer meer zeer
dat ik zo lang bij haar weg ben.

So sere verlanct der herten mijn,
In weet niet wes mi es ghesiet.
Scelden, dune ghenouchs mi niet.

Hope, nu hebt mijns levens danc:
Vor alle dinc ghi mi verhuecht.
Al dinct mi tmerren wesen lanc,
In dinen troost vindic ghenuecht.
Ic bidde, God, mi zaen bewuecht
Bi haer daer ic mijn hertze liet.
Scelden, dune ghenouchs mi niet.

[11] IC SACH IN ENEN ROZENGAERDE

De zanger betrapt zijn vroegere geliefde in een rozentuin met een veel oudere man. Zij wil hem weggagen, maar de jongeman vraagt haar wat ze in die oude vent ziet. Geld zeker? Ze wordt woedend: de jongeman is haar ontrouw geweest. Daarvoor hoeft ze bij haar nieuwe minnaar niet te vrezén.

Ic sach in enen rozengaerde
Van sconen bloumen maken eenen hoet.
Die gaf een wijf van reinen aerde
Enen ouden grisen man die bi haer stoet.
Totem so sprac dat beilde zoet:
'Here, ic hebbe u in rechter waerde,
U eyghin vry
So gevic mi!
Mettien sprac hi:
'Des dankic di.'
Hi sat daer bi
Met sinen langhen baerde.

Langher doe ic niet ne spaerde.
Ic groete dat wivelic beilde goet.
Scaemte in haer doe meest verbaerde.
Si sprac: 'vilein, mi dinct dat ghi mesdoet,
Doet van den bloumen uwen voet,
Maect u van hier ende gaet uwer vaerde!'
Dat wijflic scijn

Zo zeer verlangt mijn hart
dat ik niet weet wat me overkomt.
Scheiding, je bevalt me niets.

Hoop, ik heb mijn leven aan je te danken.
Boven alles breng je me vreugde.
Al duurt het wachten me lang,
in jou vind ik troost.
God, ik bid u, breng me spoedig
bij haar bij wie ik mijn hart heb gelaten.
Scheiding, je bevalt me niets.

Ik zag in een rozentuin een vrouw
van mooie bloemen een krans vlechten.
Ze gaf hem aan
een grijsaard die bij haar stond.
De mooie vrouw zei tegen hem:
'Heer, ik acht u hoog,
uit eigen beweging
geef ik mij aan u.
Hij sprak terstond:
'Daarvoor ben ik je dankbaar'.
Hij ging bij haar zitten
met zijn lange baard.

Ik talmde niet langer
en groette de schone vrouw.
Ze toonde zich hevig gegeneerd en zei:
'Schoft, je misdraagt je.
Ga tussen de bloemen vandaan
en maak dat je wegkomt!'
De vrouw

Was eighin zijn.
Des hadde ic pijn
Int herte mijn.
Hi gaf enen grijn,
Des mi de zin verzwaeerde.

Ik sprac: 'mi wondert, scóne vrouwe,
Wat ghi versiet an desen kerel out.
Minne ende jonst in rechter trouwe
Salic u gheven, zelve ende gout!'
So gaf mi orlof menichfout.
'Mi dert,' seit soe, 'dat ic u scauwe!
Laet mi allein
Mettem ghemein!
Sijn trouwe es reyn,
Sijn ontrauwe clein,
U ja es nein!
Alsulc ic gein ghelauwe!

Ghestadich hout hi herten ende zinne.
Sijn duecht verchiert sijn anscijn soon.
Hier omme eist recht dat icken minne,
Den hoet ende ic, dat es sijn loon.
Hu minne es hoon, ghi sijts ghewoon!
Dus willic houden dat ic kinne'.

De kerel grijs
Was haer amijs.
Na haer avijs
Haddi den prijs.
De vrouwe jolijis
Die nammen bi den kinne.

[12] ALOEETTE, VOGHEL CLEIN

Rondeel voor een geliefde, die met een leeuwerik wordt vergeleken. Zij zingt prachtig liederen ter ere Gods. Een jaloerse medeminnaar wordt weggejaagd: die kan beter een krassende roek beminnen.

was van hem.
Dat verdroot mij
in mijn hart.
De oude man lachte
en dat maakte me woedend.

Ik zei: 'Ik vraag me af, schone vrouw,
wat je in deze oude vent ziet.
Ik zal je trouwe liefde geven
en zilver en goud!'
Ze stuurde me weg.
'Ik vind het vreselijk je te zien', zei ze,
'Laat me met
hem alleen!
Zijn trouw is zuiver
en hij is niet ontrouw,
maar jouw ja is nee!
Dat pik ik niet!

Hij is trouw en
deugdzaam en hij ziet er goed uit.
Daarom is het terecht dat ik hem bemin.
De krans en ikzelf vormen zijn beloning.
Jouw liefde is bedrog, dat is je gewoonte!
Daarom heb ik liever iemand die ik kan
vertrouwen.'
De oude vent
was haar minnaar.
Naar haar mening
was hij de beste.
De amoureuze vrouw
nam hem bij z'n kin.

*Aloette, voghel klein,
Dijn nature es zoet ende rein,
So es dijn edel zanc.
Daer dienstu met den here allein
Te love om sinen danc.*

Daer omme bem ic met di ghemein.
Ander voghel willic ghein
Dan di, mijn leven lanc.

*Aloette, voghel klein,
Dijn nature es zoet ende rein,
So es dijn edel zanc.*

Nider boos, onreine vilein,
De rouc die es wel dijn compein,
Neemt dien in u bedwanc!
Laet minlic hertzen sijn bi eyn
Sonder loos bevanc!

*Aloette, voghel klein,
Dijn name es zoet ende rein,
So es dijn edel zanc.
Daer dienstu met den here allein
Te love om sinen danc.*

[13] HISTORY LIEDT VAN GRAEF FLORIS ENDE GERAERT VAN VELSEN

Dit historielied vertelt over de moord op de Hollandse graaf Floris de Vijfde in 1296. Uitvoering wordt de - historisch enigszins twijfelachtige - toedracht verhaald. Graaf Floris biedt zijn leenman Gerard van Velsen zijn maîtresse ten huwelijk, een grove belediging. Gerard weigert Floris' 'versleten schoenen' aan te nemen en geeft de voorkeur aan Machteld van Woerden, op wie ook Floris een oogje had. Floris neemt wraak: hij ontbiedt Gerard naar het hof en in diens afwezigheid onteert hij Machteld. Gerard neemt daarop Floris gevangen, voert hem naar het Muiderslot en brengt hem ter dood. Later wordt hijzelf gevangen genomen en op gruwelijke wijze omgebracht, na drie dagen te zijn rondgedraaid in een ton, van binnen bekleed met spijkers. Hoe oud het lied precies is, weten we niet, maar een van de versies lijkt uit het begin van de 15e eeuw te stammen. Onderstaande versie komt uit een druk van 1591.

*Leeuwerik, klein vogeltje,
je bent lieflijk en rein van aard,
en dat is je gezang ook.
Met dat gezang moet je alleen de Heer
loven en danken.*

Daarom voel ik me met je verbonden.
Ik wil geen andere vogel
dan jou, mijn leven lang.

*Leeuwerik, klein vogeltje,
je bent lieflijk en rein van aard,
en dat is je gezang ook.*

Jaloerse schurk,
de roek is een betere kameraad voor jou.
Ga daar maar achteraan!
Laat onze minnende harten bij elkaar zijn
zonder ze boosaardig te betrappen.

*Leeuwerik, klein vogeltje,
je bent lieflijk en rein van aard,
en dat is je gezang ook.
Met dat gezang moet je alleen de Heer
loven en danken.*

Wie wil horen een nieu liet,
Hoort toe, ick salt u singen,
Hoe Geeraert van Velsen Graef Floris verriet,
't Syn also wonderlijke dinghen.

Graef Floris tot Geraert van Velsen sprak:
'Gheraert van Velsen, ghy moet hijlicken
Al an een weeuwtegen heeft ghoets ghenoech
En sy is also suyverlijke.'

'Die schand en schieter mijn nemmermeer',
Sprak Geraert van Velsen tot synen lantsheer,
'Eer ghy my sout brengen in sulck verdriet,
U ouwe versleten schoenen en wil ick niet.'

'Gheraert van Velsen myn lieve neef,
Had ghy die woortgens wat beter beleydt,
Al had ghy by u ridders hals ghesworen,
Ghy sultse draghen ist u lief of leydt.'

Een korte wijl en was daer niet lang,
Geraert van Velsen ging een huysvrouw trouwen.
Graef Floris schreef Geraert van Velsen eenen
Dat hi tot hem komen soude. [brief,

Gheraert van Velsen dorst het laten niet,
Hy deed dat syn lantsheer hem riet,
Hy reed an gheen landsdouwe.
Dewijl sliep die Graef al van Hollandt,
by syne over schoone vrouwe.

Sy riep so luyt: 'Kraft en ghewelt.
Wat doet ghy mijn edele Landsheere?
Wasser een ander op mijn ghestelt,
Ghy soudt hem met u swaert af keeren'.

Wie wil een nieuw lied horen?
Luister, ik zal het voor u zingen,
hoe Gerard van Velsen graaf Floris verried,
het is een wonderlijke geschiedenis.

Floris sprak tot Gerard:
'Gerard van Velsen, je moet trouwen
met een weduwtje; ze is rijk genoeg
en ook mooi.'

'Die schande zal mij nooit gebeuren',
zei Gerard tot zijn landsheer (Floris),
'dat u me dat aandoet.
Uw oude versleten schoenen wil ik niet
hebben.'

'Gerard van Velsen, lieve neef,
dat had je beter niet kunnen zeggen.
Al had je bij je ridderlijke hals gezworen,
je zult die schoenen dragen, of je wilt of
niet.'

Niet lang daarna
zou Gerard een vrouw trouwen.
Floris schreef Gerard een brief,
dat Gerard bij hem moest komen.

Gerard durfde dat niet te weigeren.
Hij deed wat zijn landsheer hem vroeg
en reed naar die landstreek.
Intussen sliep Floris bij Gerards beeldschone
vrouwe.

Zij riep luid: 'Kracht en geweld!
Wat doet u, edele landsheer?
Als iemand anders mij zou aanranden
dan zoudt u hem te lijf gaan met uw zwaard'.

Krijten en karmen mocht haer baten niet.
Haer eer most sy daer laten.
Doe hy syn willetgen hadde ghedaen,
Doe reed hy t'Uytert al inde baen.

Gheraert van Velsen had een soete lief,
Van Woerden tot eenen wyve,
Daer meenden hy me vrolik te syn,
Maer t' most den Graef syn boeltgen blijven.

Doen Geraert van Velsen weder thuyswaert
Daer hi syn liefgen plach te groeten, [quam,

'Wat isser mijn weerde vroungen gheschiet,
Dat sy my niet en komt te moete?'

Geraert van Velsen op de kamer quam,
Hy vandt syn soete lief in rouwe.
'Heeft u yemant leydt ghedaen?
Segt my, wel over schoone vrouwe'.

'Geraert van Velsen, mijn lieve man,
Nu isset al verloren,
Te slapen aen u groene sy:
Graef Floris heeft mijn eer ghenomen'.

'Dat hy u eertgen benomen heeft,
Dat is u soete lief al vergeheven.
Gister was hy mijn Heer, nu ben ick de syn,
Dat sal hem kosten syn leven'.

Hy setten eenen valk op synen handt,
Of hy spatseeren soude rijden,
Hy dede een sprong van eenen haes,
Of hy Graef Floris sou ontlijven.

'Och Geraert van Velsen, mijn lieve neef,

Haar geweene en gejammer hielp niets:
ze verloor haar eer.
Toen Floris haar verkracht had
reed hij over de weg naar Utrecht.

Gerard had zijn liefde
(Machteld) van Woerden tot vrouw genomen.
Hij dacht met haar gelukkig te zijn,
maar de graaf begeerde haar.

Toen Gerard weer thuiskwam,
op de plaats waar hij zijn liefde altijd
begroette:
'Wat is er met mijn lieve vrouwtje gebeurd
dat ze me niet tegemoet komt?'

Toen Gerard binnenkwam
trof hij zijn liefde treurend aan.
'Heeft iemand je kwaad gedaan?
Zeg het me dan, schone vrouwe'.

'Gerard van Velsen, lieve man,
ik kan nu niet meer in ere
met je slapen als je begerig bent,
want graaf Floris heeft mijn eer geroofd'.

'Dat hij je eer geroofd heeft,
dat vergeef ik je, liefste.
Gisteren was Floris mijn heer, maar nu ben
ik de zijne:
dit zal hem zijn leven kosten!'

Gerard zette een valk op zijn hand,
alsof hij een pleziertochtje ging maken.
Toen nam hij snel een sprong
alsof hij graaf Floris zou doden.

'Och Gerard van Velsen, lieve neef,

Wout ghy my leven laten,
Ick salder van uwen bastertdochter,
Een Gravin van Hollandt maken'.

'Dat en doe ick nu noch nimmermeer.
Ken wilse gheen verrader gheven.
Ghy hebter mijn huysvrou haer eer benomen,
Dat sal u kosten u leven'.

Dat ghy mijn broeder hebt vermoort,
Dat had ick u al vergeven.
Nu hebt ghy myn huysvrou haer eer benomen,
Dat sal u kosten u leven.

Hy wurp hem een paer handscoen voor syn
mont,
Op dat hy niet en soude luyden.
Hy voerde hem vant huys te Kronenburgh,
Al op dat hooghe huys te Muyden.

Snachts omtrent de middernacht,
Omtrent ter halver nachte,
Doe lach die edele Graef al van Hollandt
Ghesloten in boeyen also vaste.

Smorghens doen het was schoon dach,
De Heren souden daer wat eten,
Doe dacht die Graef al van Hollandt:
'Rijck Godt, nu ben ick al vergheten'.

Syn brochten hem daer een stuk berespek,
Syn swynenspek was ongebraden,
Doe dacht die Graef al van Hollandt:
'Rijck Godt, nu ben ick al verraden.

En had ick een schiltknecht goet,
Die my verlost van den bloede,
Ick sou hem schencken mijn bruyne schilt,

als je me laat leven
dan zal ik je bastaarddochter [trouwen en]
gravin van Holland maken'.

'Nooit zal ik dat doen.
Ik wil haar niet aan een verrader geven.
Je hebt mijn vrouw verkracht,
en dat zal je je leven kosten'.

Dat je mijn broer hebt vermoord,
heb ik je al vergeven.
Maar nu je mijn vrouw verkracht hebt,
zal je dat het leven kosten.

Hij bond hem een paar handschoenen voor
zijn mond,
zodat hij geen alarm kon slaan,
en bracht hem van het huis te Kronenburg
naar het hoge Muiderslot.

Omstreeks middernacht

lag de edele graaf van Holland
vastgeklonken in de boeien.

Toen de volgende morgen
de heren iets gingen eten,
dacht Floris:
'Grote God, ze erkennen me niet meer'.

Men bracht hem een stuk varkensspek,
rauw.
Toen dacht Floris:
'Grote God, nu ben ik echt verraden.

Had ik maar een trouwe schildknecht,
die me van de dood redde;
die zou ik mijn donkere schild schenken

Met mijnen yzeren hoede'.

Geraert van Velsen was rat ter hant.
Hy greep een becken van de want,
Hy wies Graef Floris van den bloede.
'Segt my, o Graef al van Hollant, hoe is u nu te moede?'

'Hoe my nu te moede is:
En ick moet immers sterven.
Had icker een wijf met een kint,
Die ick mijn groote goet mocht erven.

Ick heb noch wel een soon, heer Jan,
Hy is soo ver in vreemde landt.
Hy kander syn goet regieren niet:
Dus leydt myn hert in groot verdriet.

En daer is mijn een bastert soon,
Hy is so jonck van weken.
Al quam hy noch over hondert jaer,
Syns vaders doot sal hy wel wreken.'

Een korte wijl en was daer niet lang,
Gheraert van Velsen wert daer ghevangen.
Hy dochte soo dick by syner eer,
'Rijck Godt, nu moet ick immers hangen'.

Hangen en was hem noch niet goet genoeg,

Hy moest wel sevenwerf meer lijden.
Sy deden een vat vol spijkers slaen,
Daer moest syn edeldom in zijghen.

Sy rolden hem daer drie daghen lanck,
Drie daghen voor den noene.
'Gheraert van Velsen, wel lieve man,
Hoe is u nu te moede?'

met mijn helm erbij'.

Gerard maakte korte metten.
Hij pakte een wasbekken van de muur
en waste het bloed van Floris af.
'Vertel eens, graaf van Holland, hoe voel je je nu?'

'Hoe ik mij nu voel?
Ik moet zeker sterven.
Had ik maar een vrouw met een kind
aan wie ik mijn rijke bezittingen kon nalaten.

Ik heb dan wel een zoon, Jan,
maar die is ver weg.
Die kan zijn bezittingen niet besturen.
Dat doet mij veel verdriet.

En ik heb ook een bastaardzoon
van nog maar een paar weken oud;
al zou het meer dan honderd jaar duren,
die zal zijn vaders dood wreken!'

Niet lang daarna
werd Gerard gevangen genomen.
Hij dacht vaak:
'Grote God, nu moet ik hangen'.

Hangen vond men nog niet erg genoeg voor Gerard:
hij moest wel zeven keer meer lijden.
Men liet een vat vol met spijkers slaan
en daar liet men de edele Gerard inzakken.

Drie dagen lang werd hij in het vat gerold,
drie ochtenden lang.
'Gerard van Velsen, beste man,
Hoe voel je je nu?'

'Hoe my nu te moede is,
Dat sal ick u wel seggen:
Ick ben noch de selfde man,
Die Graef Floris syn leven nam'.

'Hoe ik me nu voel?
Dat zal ik jullie zeggen:
Ik ben nog steeds dezelfde man
die graaf Floris doodde!'

COMPOSITIES UIT DE CODEX JEROME LAUWERYN VAN WATERVLIET

14 GHISTERN AVENT WAS IC MAECHT

Ghistern avent was ic maecht,
Nu ben ic ghesteken.
Maer had hy my niet wel behaecht,
Ic had hem wel ontweken.
Ic raet u boel laet af,
want anders niet zyn en mach.
Adieu, myn lief, en ic moet sceyden.
Want ic u niet meer spreken en mach,
Dat cost myns thertsen zinnen.

Gisteravond was ik nog maaagd,
Maar nu ben ik 'gestoken'.
Had ik hem echter niet leuk gevonden
Dan was ik wel uit z'n buurt gebleven.
Mijn liefje, ga nou maar,
Er zit niets anders op.
Adieu, liefje, ik moet weg,
Want ik kan niet meer met je praten.
Ik word gek van verdriet.

15 MY HEEFT EEN PIPERKEN DACH GHESTELT

My heeft een piperken dach ghestelt.
Van lirim lappum.
Hy heeft my wat goeds toegheseit.
Van lirim lappum vry altoes.

Ik heb een afspraak met een pijpertje,
Van lirim lappum,
Hij heeft me wat moois beloofd,
Van lirim lappum, altijd.

16 IC WEET EEN MOLENARYNNE

'Malen' was een even geliefde sexuele metafoer als tegenwoordig 'naaien'. Het volgende lied is dan ook nauwelijks dubbelzinnig te noemen: 'Ik weet een mooie molenarin, wat zou ik graag met haar malen'.

Er zijn verscheidene polyfone zettingen van dit oude lied, die alle slechts de eerste strofe geven. Hoe het afloopt, weten we uit een 18e-eeuws (!) mijnwerkersliedboekje uit Duitsland: na het malen met de zanger krijgt de molenarin ruzie met de molenaar.

Ic weet een molenarynne
Van herte also fyn.
In alle dese landen
en mach geen scoender zyn.

Ik weet een molenarin
Met een goed hart.
In het hele land
Kan er geen mooiere zijn.

Ryck god, wou zy my malen,

Goed cooren zal ic huer halen,
Wil zy myn molenarynne zyn.

17 WAER IS HY NU?

Klacht van een verlaten minnares. Met een canon tussen alt en sopraan.

Waer is hy nu die my myn hertekin doet dolen?
Waer is hy nu die my myn hertekin doet
Hy heeft een ander liever dan my. [quelen?
Het sal my kosten tleven!
Waer is hy nu die my myn hertekin doet dolen?

Mijn God, stel je voor dat ze voor mij zou
willen 'malen'!

Ik zal goed koren voor haar halen
Als ze mijn molenarin wil zijn.

Waar is hij nu die mijn hart doet dwalen?
Waar is hij nu die mijn hart doet kwijnen?
Hij houdt meer van een ander dan van mij.
Dat zal me mijn leven kosten!
Waar is hij nu die mijn hart doet dwalen?

LIEDEREN UIT HET ANTWERPS LIEDBOEK

18 IN OOSTLAND WIL IC VAREN

Een soldaat vertrekt naar het Oosten en denkt terug aan zijn ex-geliefde. Hij kon niet aan haar
verlangen voldoen en toen was het dus uit. Toch mijmert hij nog over een hereniging met haar.

Een nyeu liedeken

'In oostland wil ic varen,
mijn bliven en is hier niet lanck
met eender schoonder vrouwen;
si heeft mijn herteken bevaen.'

Hi nam dat maechdeken bijder hant,
al bider witter hant.
Hi leydeze op een eynde,
daer hi een beddeken vant.

daer lagen si twee verborgen
den lieven langhen nacht,
Van tsavonts totten morghen,
Tot dat scheen den lichten dach.

'Wel op, ridder coene,'

Een nieuw liedje

'Ik wil naar Oostland trekken.
Ik blijf hier niet langer
bij de schone vrouw
die mijn hart in haar macht heeft.'

Hij nam het meisje bij de hand,
bij haar blanke hand.
Hij bracht haar naar het eind van een pad,
waar hij een bedje vond.

Daar lagen ze samen verborgen,
heerlijk, de hele nacht,
van de avond tot de morgen,
toddad de dag aanbrak.

'Welaan, dappere ridder,'

Sprack si, dat meysken fijn,
'Keert u herwaerts omme,
Mi weet een wilt vogelken!'

'Hoe soude ic mi omkeren?
Mijn hoofd doet mi so wee.'
En waer dat niet geschiet,
Ten schiede nemmermeer.

Had ic nu drie wenschen,
Drie wenschen also eel,
So soude ic nu gaen wenschen
Drie roosen op eenen steel.

Die een soude ick plucken,
die ander laten staen,
die derde soude ic schencken
der liefster die ic haen.

Aen ghene groene heyde
Daer staen twee boomkens fijn.
Die een draecht noten muscaten,
die ander draecht nagelkijs.

Die naghelen die zijn soete,
die noten die zijn ront.
Wanneer so sal ic cussen
Mijns liefs rooden mont?

Die ons dit liedeken sanck,
So wel ghesonghen haet,
dat heeft gedaen een lansknecht.
God geve hem een goet jaer.

19 ICK HEBBE GHEDRACHEN WEL SEVEN JAER

Dialoog van een overspelige vrouw en haar minnaar. Lange tijd heeft ze de ontrouw van haar man verdragen, maar nu is de maat vol. Ook zij gaat nu vreemd. Haar minnaar durft niet bij haar thuis te komen; zij ontmoeten elkaar daarom onder een linde. Het avontuur bevalt de vrouw

zei het mooie meisje,
'Draai je eens naar me om.
Een vogeltje heeft mij wakker gemaakt!'

'Waarom zou ik me moeten omkeren?
Ik heb ontzettende hoofdpijn'.
Had ik dat maar nooit gezegd.
Laat ik zoiets nooit meer zeggen.

Als ik nu drie wenschen mocht doen,
drie edele wenschen,
dan zou ik
drie rozen op één steel wenschen.

De eerste roos zou ik plukken,
de tweede laten staan
en de derde zou ik
aan mijn allerliefste schenken.

Op dat groene veld daar
staan twee mooie boompjes.
Het ene draagt muskaatnoten
en de andere kruidnagels.

De kruidnagels zijn zoet
en de noten zijn rond.
Wanneer zal ik
mijn liefs rode mond kussen?

Degene die dit liedje zo mooi
voor ons gezongen heeft,
dat was een soldaat.
God geve hem een goed jaer.

zo goed dat ze niet meer terug wil naar haar man.

Een oudt liedeken

Ick hebbe ghedraghen wel seven jaer

En pacxken van minne, tvalt mi te swaer.

Ick ben bedroghen.

Ik waende den wilden valc hebben gevangen.

Hi is mi ontvloghen.

'Jonckheer, wildi daer loon af hebben,
So coemt noch tavent tot mijnen bedde.

Sijt seker dies:

Mijn man die is van huys ghereden:

Tis zijn verlies'.

'Jonckfrouwe, ghi hebt so fellen honden.

Oft si mi beten diepe wonden,

Waer u dat lief?

Op u mans bedde en come ic niet,

Wat mijns geschiet!'

'Jonckheere, mijn honden sal ic doen binden.

Aen gheen groen heyde daer staet een linde
In eenen boomgaert.

Daer sullen wi twee genoegelijck wesen,

Stout, onvervaert'.

In gheenen boomgaert dat hi quam,

In sinen armen dat hijse nam.

Si riep: 'aymi!

Dat ic u oeyt so lief gecrege,

Seer rouwet dat mi!'

'Jonckfrouken, en roept niet so seere,

Een oud liedje

Wel seven jaar lang heb ik een last van
liefde gedragen;

maar nu wordt het me te zwaar.

Ik ben bedrogen:

ik dacht de wilde valk (mijn man) te hebben
gevangen,

maar hij is me ontsnapt.

'Jonckheer, wil je een beloning voor je liefde,
kom dan vanavond nog bij mij in bed.

Wees hiervan verzekerd:

mijn man is van huis.

Het is zijn eigen schuld'.

'Jonckvrouw, je hebt zulke valse honden,
zou je het leuk vinden

als die mij diep zouden bijten?

Ik kom niet op het bed van je man,

wat er ook moge gebeuren!'

'Jonckheer, ik zal mijn honden laten
vastbinden.

Op dat groene veld daar staat een linde
in een luthof;

daar zullen we plezier maken,

vermetel, onbevreesd'.

Hij kwam in dat luthof

en nam haar in zijn armen.

Ze riep: 'Wee mij!

Dat ik ooit zo van je ben gaan houden,
daar heb ik vreselijk spijt van!'

'Jonckvrouw, roep niet zo hard!

Ghi sult een goede vrouwe wederom keeren
Tot uwen man.
Ende segt dat ghi waert roosen lesen
Int soete dal'.

'Rooskens te lesen is bi manieren

In ghenen velden so menighertieren.
Des seker zijt:
Al soude mijn man zijn ooghen uut krijten,

Hi is mijns quijt'.

[20] HET WAS EEN MEYSKEN VROECH OPGHESTAEN

Een meisje spreekt met haar minnaar, een soldaat, af dat hij 's nachts bij haar mag komen. Een molenaarsknecht luistert hun gesprek af en besluit zijn geluk te beproeven. Pas de volgende ochtend bemerkt het meisje haar vergissing.

Een nyeu liedeken

Het was een meysken vroech opghestaen
Des morgens door den dou ghegaen
Om haer schoon lief te spreken.

Met dien quam daer haer soete lief.

'Ic hebbe u van also goeder herten lief
Ja mocht ic bi u slapen'.

Dat meysken sprac met moede vry:
'Men vinter knapen meer dan ghi,
Gheef mi u trouwe te pande'.

Hi trock een vingherlinck van zijn hant.
'Hout daer, schoon lief, gheeft mi u hant.
Mijn trouwe gheve ic u te pande'.

Si stac den vingherlinc aen haer hant.

Je zult terugkeren naar je man
zoals het een goede echtgenote betaamt.
Zeg maar, dat je aan het rozen plukken was
in het lieflijke dal.'

'Je kunt daar op allerlei manieren rozen
plukken,
in die velden.
Wees hier zeker van:
al zou mijn man de ogen uit zijn hoofd
huilen,
mij is hij kwijt!'

Een nieuw liedje

Er was eens een meisje vroeg opgestaan
en 's morgens door de dauw gelopen
om haar minnaar te spreken.

Op hetzelfde moment kwam daar haar
minnaar.
'Ik houd oprecht van je.
Mag ik bij je komen slapen?'

Het meisje zei gretig:
'Er zijn meer jongens dan jij.
Geef me een pand van je trouw'.

Hij trok een ring van zijn hand.
'Hier, liefste, geef me je hand.
Dit geef ik je als pand van mijn trouw.'

Ze deed de ring aan haar vinger

Si seyde: 'Lief, reyst wten lande
Mer coemt noch tavont slapen'.

Ende dat verhoorde eens molenaer knecht.
Hi nam die woordekens al op zijn recht.
'Die woorden wil ic verbeyden'.

Hi tooch aen een harnas blanck.
Hi clopte so lijselijck aen den rinck.
Hi worde daer in gelaten.

Tsnachts ontrent der middernacht
Doen dat minnespel op zijn beste was
Haer lief quam cloppen al voor die dore.

Hi clopte so lijselic aen den rinck.
'Staet op, schoon lief, ende laet mi in.
Mijn trouwe hebt ghi te pande'.

'Ic en stae niet op, ic en laet niet in.
Ic ligge hier bi die alder liefste mijn.
Gaet riden uwer straten.'

Tsmorgens vroeck alst was schoon dach
En si den molenaer wel besach,
Si en was gheen maecht ghebleven.

Dat meysken maecte so grooten misbaer.
Si wranck haer handen, si tooch haer hayr.

'Heere god, wien hebbe ic in ghelaten'.

'En weent niet meer, mijn soete lief,
Daer en weten gheen knapen meer af
Dan ghi ende ick alleynne'.

Tsmorghens als die sonne op ghinc,
Haer lief quam om sinen rinck.

en zei: 'Liefste, al verlaat je het land,
kom vanavond toch maar bij me slapen.'

Dat hoorde een molenaarsknecht.
Hij nam haar woorden serieus.
'Ik ga naar die afspraak'.

Hij trok een blank harnas aan.
Zachtjes klopte hij op de deur
en werd binnengelaten.

Omstreeks middernacht,
toen het minnespel op zijn hevigst was,
kwam de echte minnaar aankloppen.

Zachtjes klopte hij op de deur.
'Sta op, liefste, en laat me binnen.
Je hebt een pand van mijn trouw'.

'Ik sta niet op en ik laat je er niet in.
Ik lig hier bij mijn allerliefste.
Maak dat je wegkomt'.

's Morgens vroeg toen het licht was geworden
keek ze eens goed naar de molenaar.
(Ze was nu geen maagd meer).

Het meisje maakte groot misbaar.
Ze wrong haar handen, ze trok zich de haren
uit het hoofd.
'Mijn God, wie heb ik binnengelaten!'

'Huil maar niet, liefje,
geen jongen weet hier iets van af,
alleen jij en ik'.

Toen de zon opkwam,
kwam haar minnaar zijn ring terughalen.

Die liefde was hem vergangen.

'Gheeft mi minen rinc met haesten snel.
Ic sie aen u bruyen oochskens wel
Chi en zijt gheen maecht ghebleven'.

Chi jonghe meyskens doch voor u siet
En gheloof die jonghe molenaers niet:
Si souden u haest bedriegen.

[21] TANDERNAKEN OP DEN RIJN

De zanger luisterde eens een gesprek van twee vriendinnen af. Het ene meisje zat te snikken, omdat haar moeder haar de omgang met haar minnaar had verboden. Het andere meisje probeert haar te troosten. Als dat niet lukt, vertelt ze een droevig geheim: zichzelf heeft niet naar haar moeder geluisterd en is nu dus zwanger. Dat blijkt inderdaad een troostvolle gedachte! 'Pas dus maar op', waarschuwt de vriendin. Maar of dat helpt? De minnaar - de luistervink - komt te voorschijn en het meisje straalt.

Een oudt liedeken

Tandernaken op den Rijn
Daer vant ic twee maechdekens spelen gaen.
Die een dochte mi aen haer aenschijn,
Haer ooghen waren met tranen ombevaen.
'Nu segt mi, lieve ghespele goet,
Hoe sweet u herte, hoe truert uwen moet?
Waerom is dat, woudijs mi maken vroet?'
'Ic en cans u niet gesagen.
Tis die moeder diet mi doet,
Si wil mijn boel verjagen, verjagen.'

'Och lieve ghespele, daer en leyt niet an,
Den mey die sal noch bloeyen.
So wie zijn liefken niet spreken en can,
Die minne mach hem niet vermoeyen.'
'Och lieve ghespeelken, dats quaet sanck.
Den mey te verbeyden valt mi te lanc.
Het soude mi maken van sinnen also cranc.

Zijn liefde was bekoeld.

'Geef onmiddellijk mijn ring terug;
Ik zie wel aan je bruine oogjes
dat je geen maagd meer bent'.

Meisjes, pas toch op
en geloof geen jonge molenaars
want ze bedriegen je al gauw.

Een oud liedje

In Andernach aan de Rijn
zag ik eens twee meisjes de stad uitgaan.
De ene - zo dacht ik aan haar gezicht te
had tranen in de ogen. [zien -
'Zeg eens, liefje,
wat scheelt eraan?
Vertel het me maar!'
'Ik kan het je niet vertellen.
Mijn moeder doet me dit aan:
ze wil mijn liefde weggagen.'

'Ach lieverd, dat geeft niets.
In mei is er gelegenheid hem te zien
Wie zijn liefje niet kan ontmoeten,
die heeft ook geen last van de liefde.'
'Ach lieverd, dat is een zwaar lot:
mei is nog zover weg!
Daar zou ik gek van worden!

Ick soude van rouwe sterven.
Ic en weets mijnder moeder gheenen danc,
Si wil mijn boel verderven, verderven.'

'Och lieve ghespele, daer en leyt niet an.
Nu sedt, nu schiet u herteken al in vreden.'
'Mijn moeder plach te spinnen, des en doet
si niet
Den tijt en is niet lange gheleden.
Nu schelt si mi hier, nu vloet si mi daer:
Mijn boelken en derf niet comen naer.
Daer om is mijn herteken dus swaer.
Ist wonder dat ick truere?
Ende ic mach niet gaen van haer
Ter veynster noch ter duere, noch ter duere.'

'Och lieve ghespele, dat waer wel quaet.
Wilt sulcker tale begheven!
Hadde ic ghedaen mijns moeders raet,
Ic waer wel maecht ghebleven.
Nu hebbe ic sinen wille ghedaen:
Mijn buycxken is mi opgheresen.
Ende nu so is hi mi ontgaen
Ende gaet elwaerts spelen.
Des moet ic laten so menighen traen,
Ic en cans u niet gehelen, gehelen.'

'Ghespele, wel lieve ghespele goet,
En sidy dan gheen maecht?'
'Och neen ic, lieve ghespele goet,
Ende dat si ons heer God gheclaecht!'
'God danck, dat ick noch maget si!'
'Spiegelt u, lieve gespeelken, aen mi,
Ende wacht u, oft ghi en zijt niet vrij!
Ten sal u niet berouwen.
Coemt hem nemmermeer niet na bi,
Oft ghi wort gheloont met trouwen,
met trouwen'.

Ik zou sterven van verdriet.
Ik vind het een rotstreek van mijn moeder:
ze wil mijn liefje in het ongeluk storten.'

'Ach meid, treur er niet om.
Berust er toch in.'
'Vroeger was mijn moeder lichtzinnig, nu niet
meer,
dat is niet zo heel lang geleden.
Nu scheldt ze me uit:
mijn liefje mag niet bij me komen.
Daarom heb ik zo'n verdriet.
Vind je het gek?
Ik mag van haar niet naar
het venster of naar de deur.'

'Ach lieverd, dat zou verkeerd zijn,
dat mag je niet zeggen!
Had ik naar mijn moeder geluisterd,
dan was ik nu nog maagd.
Maar ik ben met hem naar bed geweest.
Nu heb ik een dikke buik.
En hij is gevlogen
en gaat ergens anders plezier maken.
Daar laat ik menige traan om,
Dat kan ik je niet verzwijgen.'

'Maar schat,
Ben je dan geen maagd meer?'
'Nee, schat,
vreselijk!'
'Goddank ben ik nog wel maagd!'
'Neem een voorbeeld aan mij, lieverd,
pas op, of je bent niet vrij meer!
Je zult er geen spijt van hebben op te
Ga nooit meer met hem om, [passen:
tenzij hij je de trouwbelofte geeft'.

'Ghespele, ghespele, hi seyt dat hi mi mint.'
'Die minne plach mi te lieghen.
En geloof die clappaerts niet en twint,
Si staen al na bedrieghen.'
Doen loech si enen grooten schach.
Dat was die maghet die op mi sach.
Ic boodt haer minnelijck goeden dach,
Ic groetese hoochlike.
God geve dat icse vinden mach
Bi mi in hemelrijcke, in hemelrijcke.

'Liefje, hij zegt dat hij van me houdt.'
'De liefde heeft me verblind.
Vertrouw de roddelaars niet,
ze zijn er op uit je te bedrieghen.'
Toen begon het ene meisje te lachen:
ze zag mij!
Ik zei haar liefdevol gedag,
en begroette haar verheugd.
God geve dat ik haar bij mij
in de hemel mag vinden.

Het van oorsprong Utrechtse muziekgezelschap Camerata Trajectina is niet meer weg te denken uit het Nederlandse muziekleven. Als geen ander heeft Camerata Trajectina zich toegelegd op de Nederlandse muziek van de 16e en 17e eeuw, in het bijzonder het liedrepertoire. Daarbij toont het ensemble steeds een opvallende creativiteit waar het gaat om arrangeerkunst en een beeldende presentatie.

Rond een vaste kern, bestaande uit Saskia Coolen, Erik Beijer en Louis Peter Grijp, wordt per project een aantal (vocale) specialisten uitgenodigd. De produkties zijn veelal thematisch opgezet: 'Politieke muziek uit de tachtigjarige oorlog' (1979), 'Oren aan Hoofd' (1981), Emblemata ('Sinnepoppen', 1981), Lieder van ketters en papen ('De Hoer van Babylon', 1983), 'Willem van Oranje' (1984), 'Bredero Amsteldammer' (1985), 'Pseaumes de David' (Sweelinck, 1986), 'De muzikale wereld van Constantijn Huygens' (1987), 'De honingvloeiende poëet' (Vondel, 1988), 'Dodendans' (1989), 'Lieder van Coornhert' (1990), 'Pacxken van Minnen' (1991), enzovoorts.

Met deze programmakeuze is Camerata Trajectina een geziene gast geweest op Nationale Herdenkingen van politieke gebeurtenissen en personen (Unie van Utrecht, Willem van Oranje) en dichters (Bredero, Huygens, Coornhert). Naast de talloze concerten in Nederland en Vlaanderen is het ensemble regelmatig elders in Europa en eveneens veelvuldig in de Verenigde Staten te beluisteren.

CONSTANTIJN HUY-
GENS:

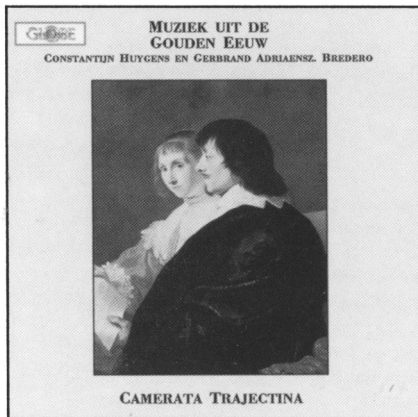
Erravi Domine - Do-
mine in furore - Me-
mor fui - Allemande
Te voilà donc, bel oeil
- Que ferons-nous -
Vous me l'aviez bien
dit - Quel neo - Già ti
chiesi un sospir - Se-
renata - Riposta dal-
la finestra

NICOLAS HOTMAN:
Courante

PIETER DE VOYS:
Fantasie

ANONIEM / teksten
CONSTANTIJN HUY-
GENS:

't Kan mijn schip niet
qualik gaen - Hoe is 't
beloven

JACOB VAN EYCK:
Passamezzo moderno
(Boffons)

JAN PIETERSZ.
SWEELINCK: Onder
de linde groen

ANONIEM / teksten
GERBRAND ADRI-
AENSZ. BREDERO:

Arent Pieter Gysen -
Nu dobbert mijn Liefje
op de ree - Fytje Flo-
ris myn speulmeysje -

Als Dirckje in syn
Koortse lagh - Snachts
rusten meest de dieren

- Weet ghy Maachden
- O God die de ge-
dachten

CAMERATA TRAJECTINA

met

Barbara Borden en Matthy Soethoudt, sopraan
Nico van der Meel en Sjabbe van Selfhout, tenor

GLOBE GLO 6013

PACXKEN VAN MINNEN

Middeleeuwse Muziek uit de Nederlanden

	HADEWIJCH (midden 13e eeuw)	
[1]	Ay in welken soe verbaert die tijt	4:03
	MUZIEK AAN DE HOVEN (ca 1400)	
[2]	Anoniem: Tsingen van der nachtegale	2:46
[3]	Martinus Fabri: Eer ende lof	1:56
[4]	Thomas Fabri: Ach Vlaendere vrie	3:41
[5]	Anoniem: Danse de Ravensteyn (15e eeuw)	2:10
	HADEWIJCH (midden 13e eeuw)	
[6]	Als ons dit nuwe jaer ontsteet	6:52
	LIEDEREN UIT HET GRUUTHOUSE MANUSCRIPT (Brugge, ca 1400)	
[7]	Wi willen van den kerels singhen	3:14
[8]	Egidius, waar bestu bleven?	3:19
[9]	Het soude een scamel mersenier	3:05
[10]	Sceiden, onverwinlic leit	3:46
[11]	Ic sach in enen rozengaerde	3:59
[12]	Aloeette, voghel clein	3:01
[13]	HISTORY LIEDT VAN GRAEF FLORIS ENDE GERAERT VAN VELSEN (ca. 1400?)	6:45
	UIT DE CODEX JEROME LAUWERYN VAN WATERVLIET (c. 1505-6)	
[14]	Anon.: Gisternavent was ic maecht	1:18
[15]	Anon.: My heeft een piperken	0:35

[16]	Anon.: Ic weet een molenarynne	1:23
[17]	Laurentius: Waer is hy nu	1:12
	UIT HET ANTWERPS LIEDBOEK (1544)	
[18]	In oostlant wil ic varen	5:03
[19]	Ick hebbe gedraghen wel seven jaer	1:50
[20]	Het was een meysken vroeck opghestaen	4:13
[21]	Tandernaken op den Rijn	4:42

CAMERATA TRAJECTINA

Productie: Klaas A. Posthuma
Opgenomen in Utrecht, juli 1992
Totale speelduur 70:27

Afbeelding voorzijde: Venus - uit
"Natuurkunde van het Geheelal" (ca 1465/70)
door de Meester van Evert Zoudenbalch
(Herzog August Bibliothek, Wolfenbüttel)

Ontwerp voorzijde:
Frans Lieshout, Design Connection

© & © 1992 Klaas Posthuma Productions v.o.f.
GLOBE is a registered trademark of
Klaas Posthuma Productions
Castricum / The Netherlands